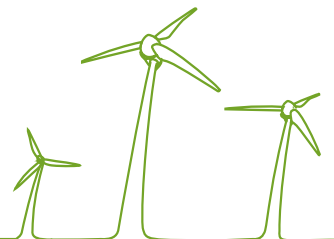

YLÖJÄRVEN KAUPUNKI

**Ylöjärvi Kuusela
vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012**

LOPPURAPORTTI

21.12.2012

21.12.2012

Sisällysluettelo

Johdanto	2
1.1 Hankkeen tausta	2
1.2 Kohteen kuvaus ja tutkimusalueen topografia	3
1.3 Kohteen tutkimushistoria	3
1.4 Käytetyt metodit	3
Havainnot.....	5
Yhteenveto	9
Lähteet	9
Liite 1. Digitaalikuvaluettelo.....	10

Kartat

Kartta 1. Ylöjärven Kuuselan (980010010) kivi-kautisen asuinpaikan sijainti.....	2
Kartta 2. Arkeologisesti valvotun linjanosan sijainti, MK 1: 1500	
Kartta 3. Valvonnassa havaittujen luonnollisten värjäymien sijainti, MK 1: 1000	

Kartat: Pohjakartat ovat Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 06/2012 aineistoa
(http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501)

21.12.2012

Ylöjärvi Kuusela, vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012

Tiivistelmä

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy:n alikonsulttina arkeologisen valvonnan Ylöjärven Kuuselan (mj. rek.nro. 980010010) kivikautisen asuinpaikan välittömässä läheisyydessä. Valvonta liittyi asuinpaikan länsipuolitse kulkevaksi suunnitellun vesihuoltolinjan kaivutyöhön. Valvonnan kenttätöitä tehtiin 15. -17.10.2012 ja niistä vastasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Valvonnan jälkityöt tehtiin joulukuussa 2012. Hankkeen kustannuksista vastasi Ylöjärven kaupunki. Valvonnassa ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohteen nimi:	Ylöjärvi Kuusela (mj. rek.nro. 980010010)
Ajoitus ja tutkimuksen laatu:	Kivikautisen asuinpaikan arkeologinen valvonta
Tutkija:	FM Kirsi Luoto
Tutkimuslaitos:	FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy (Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy)
Kenttätöaika:	15. - 17.10.2012
Tutkitun alueen laajuus:	200 m ²
Tutkimuksen tilaaja:	Ylöjärven kaupunki
Kunta/kylä/tila	Ylöjärvi/Vahanta/980-428-6-111 980-428-6-424
Peruskartta:	PK 2124 04 Mutala
Sijaintikoordinaatit:	P: 6835124 I: 320159
Tutkimuksen löydöt:	Ei löytöjä.
Aiemmat tutkimukset:	1971 Pekka ja Mirja Miettinen (inventointi) 2000 Vadim Adel (inventointi)
Aiemmat löydöt:	KM 18490 asuinpaikkalöytöjä KM 32095 asuinpaikkalöytöjä
Raportin säilytyspaikka:	Alkuperäinen raportti Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistossa, kopiot Pirkanmaan maakuntamuseon ja Museoviraston arkistossa

21.12.2012

Kartta 1. Ylöjärven Kuuselan (980010010) kivikautisen asuinpaikan sijainti.
Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2012

Johdanto

1.1 Hankkeen tausta

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy:n alikonsulttina arkeologisen valvonnan Ylöjärven Kuuselan (mj. rek.nro. 980010010) kivikautisen asuinpaikan välittömässä läheisyydessä. Valvonta liittyi asuinpaikan länsipuolitse kulkevaksi suunnitellun vesihuoltolinjan kaivutyöhön. Valvonnan kenttätöitä tehtiin 15. -17.10.2012 ja niistä vastasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Valvonnan jälkityöt tehtiin joulukuussa 2012. Hankkeen kustannuksista vastasi Ylöjärven kaupunki.

21.12.2012

1.2 Kohteen kuvaus ja tutkimusalueen topografia

Kuuselan kivistä asuinpaikka sijaitsee Ylöjärven kirkosta 5,7 km pohjoiskoilliseen, Näsijärven Vahantalahden rannalla (kartta 1). Kohde on lahden länsirannasta noin 80 metrin päässä olevalla hiesu-savipellolla ja metsäniemekkeen reunalla Kuruntien länsipuolella. Asuinpaikan pohjoisraja kulkee metsikössä, noin 10 metriä pellonreunasta pohjoiseen, suunnilleen 105 metrin korkeuskäyrän mukaan. Korkeampana rinteellä ja mäen laella on kalliopaljastumia, ja kallioiden mäen takana pieni lampi.

Asuinpaikkaan liittyvät löydöt on poimittu 50 x 50 m laajuiselta alueelta pellolta ja metsänreunasta. Vuoden 2000 inventoinnin yhteydessä kaivettiin metsänreunaan koekuoppia (2 kpl), joista toisessa todettiin merkkejä kulttuurikerroksesta. Alueen maasto viettää kohti idässä sijaitsevaa Vahantalahtea ja jyrkemmin kohti etelää ja lounasta ja siellä sijaitsevaa lettomaista aluetta. Asuinpaikka sijaitseekin muinaisen lahden pohjoisrannalla, lähellä Vahantajoen suuta. Alue on nykyään pääosin nykyisin heinää kasvaa peltoa. Muinaisjäännösalueen pohjoisosa sijaitsee pienen, havupuita kasvavan metsäniemekkeen eteläreunalla.

1.3 Kohteen tutkimushistoria

Kuuselan kivistä asuinpaikan havaitsivat vuonna 1971 Pekka ja Mirja Miettinen tehdessään Ylöjärven kunnan muinaisjäännösinventointia, jolloin he löysivät etelään loivasti viettävän hiesupellon kulmauksesta viisi kvartsi-iskosta (KM 18490:1). Samassa yhteydessä mainitaan Kuuselan asuinpaikan kohdalla myös muita löytöjä (kvartsi-iskos [KM 18490:2] ja liuskekivenkappale [KM18490:3]), jotka kuitenkin ovat peräisin saman tilan omistamalta toiselta, Vahantajoen rannalla sijaitsevasta pellolta. (Miettinen & Miettinen 1971, 29)

Seuraavan kerran kohde tarkastettiin Pirkanmaan maakuntamuseon inventoinnissa vuonna 2000. Tuolloin arkeologi Vadim Adel tarkasti kohteen Ylöjärven perusinventoinnin yhteydessä. Tarkastuksen yhteydessä kesantopellon yläpuolelle, metsänreunaan tehtiin kaksi koekuoppaa. Toisesta koekuopasta tuli asuinpaikkalöytöjä (KM 32095): kvartsi-iskoksia, palanutta luuta ja vähän hiiltä. (Adel 2000, 57-58)

1.4 Käytetyt metodit

Valvonnan esityövaiheessa tutustuttiin kohdetta koskeviin aiempiin arkeologisiin tutkimuksiin (Miettinen & Miettinen 1971; Adel 2000) Pirkanmaan maakuntamuseon ja Museoviraston arkistoissa. Esityövaiheessa oltiin myös yhteydessä Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Ulla Lähdesmäkeen ja Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelun Länsi-Suomen kulttuuriympäristöpalvelujen intendenttiin Eeva-Liisa Schulziin, joiden kanssa keskusteltiin valvonnan tavoitteista sekä mahdollista tutkimuslupaa koskevista kysymyksistä. Kuuselan kivistä asuinpaikka sijaitsee välittömästi suunnitellun vesihuoltolinjan vieressä, sen itäpuolella. Tutkimuslupaa kohteen valvonnalle ei kuitenkaan tarvittu.

Ennen valvonnan aloittamista tarkastettiin valvottava alue maastossa silmämääräisesti ja dokumentoitiin valokuvaamalla. Tässä vaiheessa puusto vesihuoltolinjan ympäristöstä noin 15 metrin säteeltä oli jo poistettu (kuva 1). Valvottavan alueen kokonaispituus oli noin 100 metriä. Vesihuoltolinjan välittömässä läheisyydessä, sen

21.12.2012

länsipuolella, noin 1-5 metrin päässä valvotusta linjauksesta, sijaitsti jo olemassa oleva vesiputki.

Kuva 1. Vesihuoltolinjan alue raivattuna puustosta. Kuvattu pohjoisesta. (Ylöjärvi Kuusela vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012:1)

Vesihuoltolinjan kaivaminen suoritettiin kaivinkoneella käyttäen leveydeltään 1,3 metriä olevaa kauhaa. Kaivetun ja valvotun kaistan leveys oli pääsääntöisesti noin 2-3 metriä ja loppusyvyys noin 2,5 metriä. (kuva 2) Maaston ollessa paikoin kallioinen, jäi kaivannon loppusyvyys alle edellä mainitun. Työ eteni maannoksen pintakerroksissa hitaasti kaivaen 5-10 cm kerroksissa arkeologin havainnoidessa kaivettua maannosta. Kun kaivamisessa oli päästy alueen luonnolliseen pohjamaahan (savi tai hiesusavi) saakka, ryhdyttiin kaivamaan paksummissa kerroksissa normaalin kaivinkoneen työskentelytahdin mukaisesti. Kenttätyövaiheen haasteellisuutta lisäsi syksyinen sade, joka etenkin valvonnan ensimmäisenä ja viimeisenä päivänä oli ajoittain voimakasta.

21.12.2012

Kuva 2. Vesihuoltolinjaa kaivetaan. (Ylöjärvi Kuusela vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012:2)

Kenttätöyövaiheessa tehdyt havainnot dokumentoitiin kirjaamalla niistä muistiinpanoja, valokuvaamalla digitaalikameralla sekä merkitsemällä havainnot vesihuoltolinjan suunnitelmakarttaan (kartta 2). Jälkityöyövaiheessa kartat piirrettiin puhtaaksi käyttäen MapInfo GIS -paikkatieto-ohjelmistoa ja digitaalikuvat talletettiin Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon.

Havainnot

Alueella ennen kaivamisen aloittamista tehdyssä silmämääräisessä havainnoinnissa ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Havainto-olosuhteet eivät kuitenkaan olleet suotuisat; maasto muinaisjäännösalueen pohjoisosassa oli metsää ja eteläosassaan heinää kasvavaa peltoa (kuva 3).

Kuva 3. Muinaisjäännösalueen pohjoisosan viereistä metsämaastoa. Kuvattu pohjoisesta. (Ylöjärvi Kuusela vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012:3)

21.12.2012

Alue kaivetulla linjauksella, pellon ja metsän rajan tuntumassa oli jo etukäteistietojen perusteella maannokseltaan sekaantunutta. Pellon länsirajan tuntumassa, noin 5 metriä pellon länsireunasta, olemassa olevan vesiputken itäpuolella, sijaitti sähkökaapeli (kuva 4). Tämän kanssa samansuuntaisesti kulki myös olemassa oleva telekaapelilinja. Pellon puolella vesihuoltolinjaus kulkikin sähkökaapelin kanssa samassa kaivannossa tai sen ja jo olemassa olevan vesiputken linjauksen välissä.

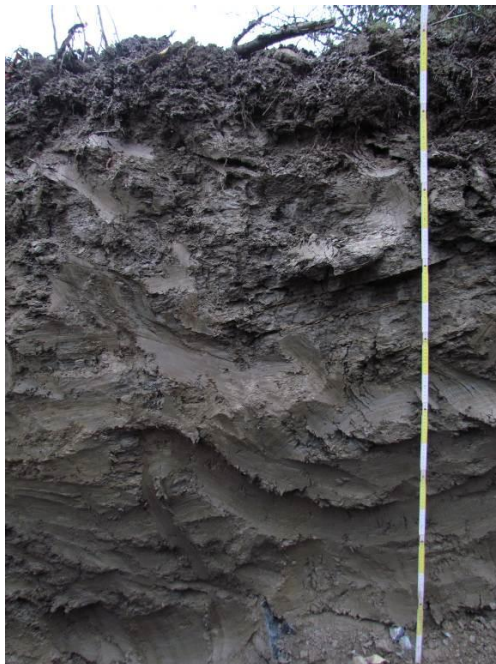
Kuva 4. Muinaisjäännösalueen eteläosan tuntumassa kaivanto kulki pellon länsireunassa, olemassa oleva kaapelikaivannon ja vesiputkilinjan välissä tai kaapelikaivannon päällä. Kaapelin sijaintikohta erottuu kuvan etualalla pyöreänä, vedellä täyttyneenä kuoppana keskellä kaivantoa. Kuvattu etelästä. (Ylöjärvi Kuusela vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012:4)

Vesihuoltolinjan kaivamisen yhteydessä ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Maannos kaivetun linjauksen pohjois- ja keskiosan profiilissa käsitti kymmenen senttimetrin paksuisen turvekerroksen alaisen humuksen sekaisen multakerroksen (paksuus 5 cm), jonka alla oli havaittavissa savensekainen harmaan hiesun kerros. Hiesukerroksen paksuus vaihteli 20-30 cm:iin. Kohdissa, joissa kaivamisen keskeytti kallio, oli havaittavissa savensekaisen hiesun sijasta suurikivistä moreenia (kuva 5). Tämän kerroksen alla oli alueen luonnollinen pohjamaa eli savi tai hiesusavi (kuva 6). Valvotun linjauksen eteläosassa, heinää kasvavalla pellolla kaivannon profiilin maannos käsitti 10 cm paksuisen turpeen alaisen, noin 25 cm paksun peltokerroksen, jonka alla oli savea tai hiesusavea.

21.12.2012

Kuva 5. Kohdissa, joissa kallio sijaitsi pinnemmassa, oli turvekerroksen alla havaittavissa suurikivistä moreenia. Tätä esiintyi vain valvotun alueen pohjoisosassa. Kuvattu pohjoiskoillisesta. (Ylöjärvi Kuusela vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012:7)

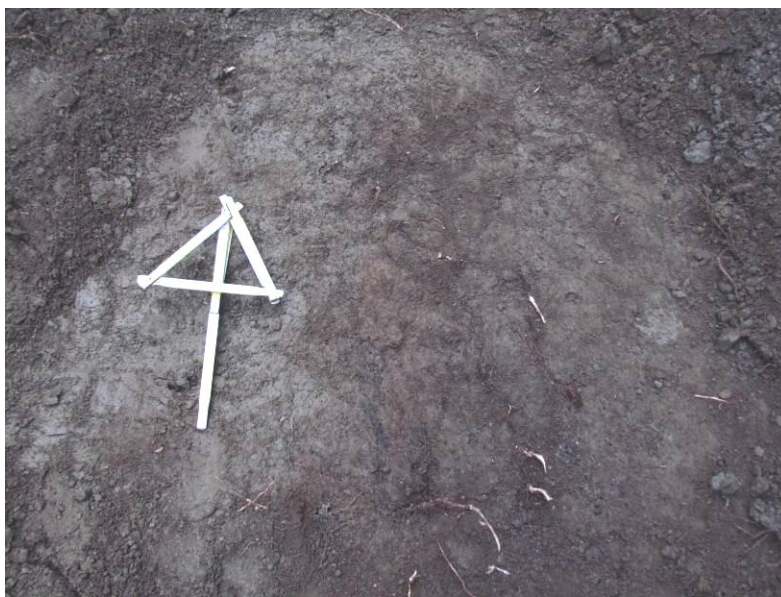
Kuva 6. Valvotun vesihuoltolinjan pohjoisosan kaivannon itäprofiili. Kuvassa näkyy erityisesti turvekerroksen alaisen hiesukerroksen alla ollut kivikova savikerros. (Ylöjärvi Kuusela vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012:5)

21.12.2012

Valvotun linjauksen pohjoisosassa, metsän peittämällä alueella havaittiin harmaan hiesun seassa kolme punertavanruskeaa, löydötöntä värjäymää (värjäymät 1 – 3, kuvat 7-9). Värjäymät olivat halkaisijaltaan kukin noin 0,5 metriä ja ne sijaitsivat välittömästi turvekerroksen alapuolella, harmaassa savensekaisen hiesun kerroksessa. Värjäymien 1 ja 2 yhteydessä oli havaittavissa vähäinen määrä hiiltä. Värjäymät tulkittiin kuuluvan alueen luonnolliseen maannokseen: niiden yhteydessä esiintyi havupuiden juuria, joiden tulkittiin aiheuttaneen värjäymän. Värjäymien yhteydessä esiintynyt hiili on saattanut joutua kontekstiin esim. metsäpalon yhteydessä.

Kuva 7. Luonnollinen värjäymä 1 valvotulla vesihuoltolinjauksella. Kuvattu koillisesta. (Ylöjärvi Kuusela vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012:8)

Kuva 8. Värjäymä 2 valvotulla vesihuoltolinjauksella. Kuvattu eteläkaakosta. (Ylöjärvi Kuusela vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012:6)

21.12.2012

Kuva 9. Värjäymä 3 valvotulla vesihuoltolinjauksella. Kuvattu etelästä. (Ylöjärvi Kuusela vesihuoltolinjan arkeologinen valvonta 2012:9)

Yhteenveto

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy:n alikonsulttina arkeologisen valvonnan Ylöjärven Kuuselan (mj. rek.nro. 980010010) kivikautisen asuinpaikan välittömässä läheisyydessä. Valvonta liittyi asuinpaikan länsipuolitse kulkevaksi suunnitellun vesihuoltolinjan kaivutyöhön. Valvonnan yhteydessä ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Kirsi Luoto

Kirsi Luoto

FM, arkeologi

Lähteet

Painamattomat lähteet:

Adel Vadim 2000: Ylöjärven perusinventointi, osa 1. Alkuperäinen raportti Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.

Miettinen Pekka ja Mirja 1971: Ylöjärvi, muinaisjäännösinventointi. Alkuperäinen raportti Museoviraston arkistossa.

21.12.2012

Liite 1. Digitaalikuvaluettelo

Kuvannut Kirsi Luoto 2012. Kuvat on arkistoitu Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon.

Kuva	Aihe	Kuvattu suunnasta	Pvm
1	Vesihuoltolinjan alue raivattuna puustosta.	Pohjoinen	15.10.2012
2	Työkuva: Vesihuoltolinjaa kaivetaan.	-	15.10.2012
3	Muinaisjäännösalueen pohjoisosan viereistä metsämaastoa.	Pohjoinen	15.10.2012
4	Kaivanto muinaisjäännösalueen eteläosan tuntumassa.	Etelä	17.10.2012
5	Valvotun vesihuoltolinjan pohjoisosan kaivannon itäprofiili.	-	15.10.2012
6	Värjäymä 2 valvotulla vesihuoltolinjauksella.	Eteläkaakko	16.10.2012
7	Kaivanto muinaisjäännösalueen pohjoisosan tuntumassa.	Pohjoiskoillinen	15.10.2012
8	Luonnollinen värjäymä 1 valvotulla vesihuoltolinjauksella.	Koillisesta	15.10.2012
9	Värjäymä 3 valvotulla vesihuoltolinjauksella.	Etelästä	17.10.2012

YLÖJÄRVI KUUSELA
VESIHUOLTOLINJAN ARKEOLOGINEN VALVONTA 2012

KARTTA 2. Valvotun linjanosan sijainti.

MK 1: 1500

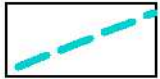
piirt. Kirsi Luoto

vesihuoltolinja

kiinteä muinaisjäännös

olemassa oleva vesiputki

arkeologisesti valvotun alueen
sijainti

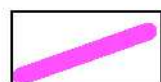
YLÖJÄRVI KUUSELA

VESIHUOLTOLINJAN ARKEOLOGINEN VALVONTA 2012

KARTTA 3. Valvonnassa havaittujen, luonnollisten värjäymien sijainti.

MK 1: 1000

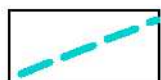
piirt. Kirsi Luoto

vesihuoltolinja

kiinteä muinaisjäännös

olemassa oleva vesiputki

luonnollinen, punertavanruskea värjäymä

